

Rietoogst vergt nog steeds veel handwerk

Rietteelt is een relatief kleine bedrijfstak die zich maar beperkt laat mechaniseren. Vooral het werken op moerasachtige grond maakt het tot een specialistische tak van sport.

Iedereen kent een rieten dak, maar waar het riet vandaan komt en wat er aan te pas komt voor het riet het dak op kan, is veel minder bekend. Dat is geen wonder, want de rietoogst vindt plaats in moerasachtige gebieden die vaak alleen maar via het water bereikbaar zijn. Bekende rietgebieden zijn bijvoorbeeld Noordwest-

Overijssel, de Nieuwkoopse plassen en Westeinderplassen. Riet is een volledig natuurlijk product en ook een belangrijke waterzuiveraar. Maar wordt een rietveld volledig aan zijn lot overgelaten, dan wordt het in de meeste gevallen een moerasbos. Ecologisch gezien is het net als heide een overgangscultuur. Door het riet te maaien, blijft het rietveld ook in stand. De Algemene Vereniging voor de Rietcultuur in Nederland telt royaal tweehonderd leden. Dat zijn mensen die bedrijfsmatig riet snijden, overwegend voor gebruik als dakbedekking. Soms is dat hobbymatig met maar enkele hectaren rietland, maar er zijn ook tientallen bedrijven die 50 tot wel 100 hectare riet onderhouden.

Speciale machines

De rietoogst vergt speciale machines, maar doordat het maar een kleine bedrijfstak is, zijn er ook maar weinig leveranciers. Smit in Sint Jans klooster is wellicht het bekendste bedrijf dat zich heeft gespecialiseerd in machines voor de rietoogst. Zo'n 45 jaar geleden is dat begonnen met een Agria met een opvangbak achter de maaibalk. Om arbeid te besparen werden dat later maaimachines van het Italiaanse BCS. Dat bedrijf levert een tweewielige maaimachine met aangebouwde binder voor de graanteelt en die blijkt met wat aanpassingen uitstekend geschikt om riet in bossen te maaien.

Smit past de machines ook aan om aan een kleine trekker te monteren. In de praktijk is dat overwegend de Carraro 4400 HST omdat die is voorzien van een hydrostatische aandrijving, omkeerinrichting en fuseebesturing. Hoewel ook in de rietteelt ieder zijn ideeën heeft over wat de ideale machine is, geven de meesten de voorkeur aan een fuseegestuurde trekker tegenover een kniktrekker.

Draagkracht

Grootste beperking voor mechanisatie in de rietteelt is de geringe draagkracht van de grond. Hoewel je met lichte trekkers op dubbellucht ook komt op plaatsen waar te voet nog maar nauwelijks te lopen valt. Rupsen zijn een alternatief. Die geven veel draagkracht en maken het mogelijk om met een zwaardere machine te werken. Nadeel van rupsen is dat ze meer schade veroorzaken bij het draaien en daarom is niet iedere rieteler ervan gecharmeerd. Naarmate de percelen kleiner zijn is dat bezwaar ook weer groter. In Nederland draaien enkele zelfrijdende voertuigen die het riet maaien en de bossen verzamelen en in pakketten wegzetten. Dat zijn zelfgemaakte machines, want kant-en-klaar is er niks te koop. Ze zijn gebaseerd op een pistenbully, een rupsmachine die skipisten vlak maakt, omdat die door zijn brede rupsen en relatief lichte bouw-

Met een aangepaste BCS maaier-binder aan een trekker met omkeerinrichting kan met een behoorlijke capaciteit worden gemaaid. Draagkracht blijft de beperkende factor. BCS maait met een enkele messenbalk. Scherpe messen en een correcte snijhoek zijn essentieel. In het midden worden de bossen met touw gebonden.

Uitmeermachine van BCS die met wat aanpassingen een behoorlijke capaciteit kunnen maaien, maar wel meer inspanning vergen dan een machine waar je op kunt zitten.

Na het maaien volgt het schonen van bossen. Een aantal riettelers doet dat nog steeds met de hand, maar het vergt wel een bepaalde handigheid. De geschoonde bossen worden met de hand op grotere 'meterse' bossen gebonden voor ze worden afgevoerd.

wijze veel draagkracht heeft. Tuin en Park Techniek bekeek de machine van Nico Koeckhoven die tien jaar geleden een machine bouwde die in een werkgang maait, schoont, de bossen bindt en in pakketten wegzet. Die kunnen na een periode van drogen en besterven zonder verdere bewerking naar de rietdekker. Koeckhoven maait in de Westeinderplassen waar de percelen relatief groot zijn en redelijk draagkrachtig.

Schoon en droog

Rietoogst is meer dan maaien en bossen binden. Onderin groeit immers gras of aanverwante ruigte die na het maaien moet worden uitgeschoond. Vanouds worden de gemaaide bossen op het land uitgekamd om vervolgens op grotere bossen, de zogeheten 'meterse bossen', te worden gebonden. Dat zijn dan bossen met een omtrek van ongeveer een meter. Dan kan het riet nadrogen

en verder besterven alvorens het naar de schuur gaat waar er weer bossen van worden gemaakt die naar de rietdekker gaan. Schonen gebeurt nog steeds met de hand, maar er wordt ook gebruik gemaakt van een aanpaste bandhooier om de bossen uit te kammen. Logistiek zijn er zowel voor- als nadelen waar ook iedereen zijn eigen keuze in maakt. En het ene rietgebied is het andere niet. Bijvoorbeeld in de Nieuwkoopse plassen, waar bij Pascal Groeneveld een BCS maaimachine draait, staat het riet vrij dun en is er veel onderbegroeiing. Op de Westeinderplassen, waar we bij Nico Koeckhoven te gast waren, is het riet wat langer, staat het riet wat dichter en is er relatief weinig onderbegroeiing. Dat maakt volledig gemechaniseerd oogsten wat eenvoudiger. Een nadeel van zijn methode, waarbij in één werkgang alles kant-en-klaar in bossen wordt gebonden, is dat het riet goed droog

moet zijn omdat het veel minder nadroogt dan wanneer het riet eerst in losse bossen op het land komt te liggen. Is het bijvoorbeeld flink mistig of zit er rijp aan de stengels door vorst, dan staat de zelfrijder werkloos op het land.

Rietteelt is een betrekkelijk kleine bedrijfstak en ook niet de bedrijfstak waar het grote geld wordt verdiend. Dat maakt het voor fabrikanten ook minder interessant speciale machines te bouwen. Arbeid is in de rietoogst nog steeds een grote kostenpost, waardoor telers wel steeds op zoek blijven naar manieren om de capaciteit te vergroten, maar revolutionair zijn die ontwikkelingen niet. Het Nederlandse riet dekt ongeveer 20 procent van de behoefte. De overige 80 procent wordt geïmporteerd, onder andere uit China en Oost-Europa waar arbeid goedkoop is en enorme rietvelden liggen. ■

Een pistenbully heeft flink wat draagkracht en vormt de basis voor zelfrijders. Op deze machine worden de bossen mechanisch geschoond en in grote pakketten kant-en-klaar op het land gezet.

Ondanks de mechanisatie vergt oogsten met een zelfrijder nog steeds arbeid. Bij dit systeem staan een chauffeur en drie mensen op het platform. De bossen worden op een stapel gelegd en als die vol is met vier stalen banden afgebonden. Een trekker op kooiwielen brengt de stapels naar de kant, waar ze later met een schip worden opgehaald.